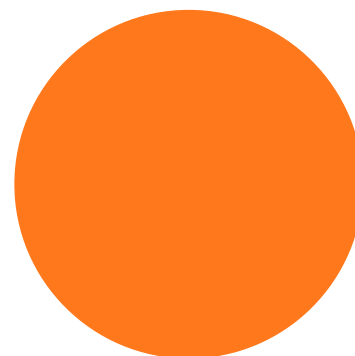

April 2017, Nibud

Spaargedrag bevorderen: wat werkt?

Nibud

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Auteurs
Minou van der Werf
Anna van der Schors

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Samenvatting & conclusie

In dit onderzoek hebben we de effectiviteit van twee interventies op het bevorderen van spaargedrag getest. Bij de ene interventie (*herinneringsgroep*) ontvingen deelnemers een gepersonaliseerde herinnering aan het gespaarde bedrag en het spaardoel. Bij de andere interventie (*voortgangsgroep*) ontvingen deelnemers een gepersonaliseerde e-mail die de toename van hun spaarsaldo in beeld bracht in vergelijking met het spaardoel. 259 consumenten hebben deelgenomen aan het gehele onderzoek. Gedurende de periode juli 2016 t/m februari 2017 hebben deze deelnemers meerdere vragenlijsten ingevuld waarmee we de ontwikkeling van hun spaargeld hebben gemonitord.

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt met financiering van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB).

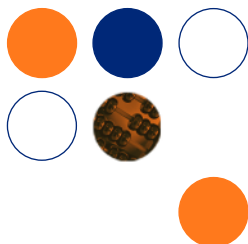
Spaargedrag niet verbeterd door de interventies

We hebben geen duidelijke verschillen in het spaargedrag gevonden tussen deelnemers die een interventie ontvingen en degenen die deze niet ontvingen. Deelnemers die een interventie ontvingen, zijn dus niet meer gaan sparen en hebben ook niet vaker hun spaardoel gehaald. Tegelijkertijd leidden de interventies er ook niet toe dat ze minder hebben gespaard en/of minder vaak hun spaardoel haalden.

Een belangrijke mogelijke verklaring voor het feit dat we geen effecten hebben gevonden, is volgens ons dat de deelnemers in de controlegroep ook een soort herinnering aan hun spaarsaldo en -doel hebben ontvangen. Zij moesten namelijk maandelijks invullen wat hun spaarsaldo op dat moment was. Dit kan voor hen ook als interventie hebben gewerkt.

Meer bewustwording door deelname aan het onderzoek

Deelname aan het onderzoek lijkt wel de bewustwording over het financiële gedrag te vergroten. Deelnemers leken vooraf een te positief beeld te hebben van hoeveel ze tijdens de onderzoeksperiode konden sparen. Door mee te doen aan het onderzoek kregen ze meer inzicht in hoe ze sparen en waarom het (soms) niet lukt. Ook hierin zien we weer geen verschillen tussen de groepen. In de controlegroep werden deelnemers dus evenveel gemotiveerd als in de twee interventiegroepen. Dit wijst er wederom op dat enkel deelname aan het onderzoek ook als een interventie heeft gewerkt.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

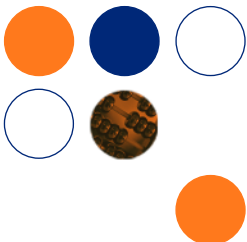
3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Het feit dat alleen al deelname aan het onderzoek voor meer bewustwording en motivatie kan hebben gezorgd, is een interessante bevinding. Mensen hebben over het algemeen een te optimistisch beeld van hun spaargedrag. Door ze hiermee te 'confronteren' – door ze bijvoorbeeld langere tijd te vragen om het spaargeld door te geven – krijgen ze meer inzicht in hoe ze daadwerkelijk sparen en hun geld uitgeven.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

1 Het onderzoek

Het Nibud onderzocht de effectiviteit van twee interventies op het bevorderen van spaargedrag. Aan het gehele onderzoek namen 259 consumenten deel. In de periode juli t/m november 2016 vulden zij maandelijks een vragenlijst in, waarin onder andere naar hun spaarsaldo is gevraagd. In februari 2017 is de deelnemers nogmaals gevraagd om hun spaargegevens door te geven. Dit om ook langere-termijneffecten in beeld te kunnen brengen. Het doel van het onderzoek is meer inzicht te krijgen in hoe het spaargedrag van Nederlandse huishoudens kan worden bevorderd.

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door financiering van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB). Wij danken prof. dr. Wilco van Dijk, dr. Lotte van Dillen en de afdeling Consumentenzaken van de NVB voor hun bijdragen tijdens dit onderzoekstraject.

Dit onderzoek maakt deel uit van het promotieonderzoek van Minou van der Werf. Voor dit promotieonderzoek worden aanvullende analyses uitgevoerd op de huidige data, om een nog duidelijker beeld te krijgen van de effectiviteit van de interventies.

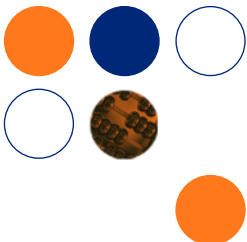
1.1 Groepen

De deelnemers werden aan het begin van het onderzoek willekeurig verdeeld over drie groepen:

- controlegroep;
- herinneringsgroep;
- voortgangsgroep.

Alle deelnemers ontvingen maandelijks een vragenlijst over de hoogte van hun spaarsaldo. De deelnemers in de herinnerings- en voortgangsgroep ontvingen in augustus, september en oktober bovendien een gepersonaliseerde terugkoppeling over het behalen van hun spaardoel. Deelnemers in de controlegroep ontvingen tussendoor geen terugkoppeling.

1. De **herinneringsgroep** kreeg een gepersonaliseerde herinnering (via mail of sms) aan het spaardoel en het gespaarde bedrag. Voorbeeld:

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Beste Eric,

U heeft € 3.000 gespaard. Uw spaardoel is € 5.000.

*Met vriendelijke groet,
Nibud*

2. De **voortgangsgroep** kreeg een gepersonaliseerde e-mail die de toename van hun spaarsaldo in beeld bracht in vergelijking met het spaardoel. Voorbeeld:

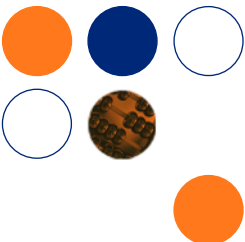
Beste Eric,

*U heeft € 3.000 gespaard, nog € 2.000 te gaan.
Uw spaardoel is € 5.000.*

*Met vriendelijke groet,
Nibud*

Van beide interventies testen we in dit onderzoek de effectiviteit. We selecteerden de interventies aan de hand van een literatuurstudie, een survey-onderzoek en gesprekken met verschillende banken en de NVB. De keuze viel op deze interventies, omdat we verwachtten dat ze effectief zouden kunnen zijn en omdat de implementatie ervan praktisch haalbaar zou zijn voor banken.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

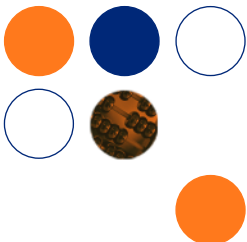
Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

1.2 Leeswijzer

Het rapport bestaat uit twee delen: de beschrijving van de *effectiviteit* van de interventies en de *evaluatie* van de interventies. Bij de effectiviteit wordt gekeken naar het spaargedrag van de deelnemers: in hoeverre is het spaargeld toegenomen, zijn de deelnemers vooruit gegaan ten opzichte van het begin en hebben ze hun doel behaald? Hoofdstuk 3 gaat in op de bewuste evaluatie van de deelnemers: hoe vonden ze het om mee te doen aan het spaaronderzoek, hebben ze een verandering in hun spaargedrag opgemerkt en wat vonden ze van de interventies?

De onderzoeksverantwoording (incl. achtergrondkenmerken van de deelnemers) staat beschreven in bijlage 1.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

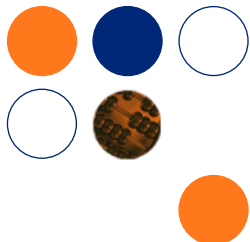
2 Effectiviteit van de interventies

We hebben de effectiviteit van de interventies op verschillende manieren onderzocht. We hebben gekeken of het spaarsaldo van de deelnemers is toegenomen, van welk percentage van de deelnemers het spaarsaldo is toegenomen en hoe vaak de deelnemers het spaardoel behaalden. In dit hoofdstuk staan de resultaten.

2.1 Spaargeld

Interventies doen het niet beter dan de controlegroep

Over het algemeen is het spaarsaldo van de deelnemers aan het einde van het onderzoek hoger dan aan het begin. Gemiddeld gaan de deelnemers € 1.145 vooruit tussen juli 2016 en februari 2017. De verschillen in de mate waarin de spaarsaldi per groep zijn toegenomen, zijn echter niet statistisch significant. De interventies lijken dus geen positief of negatief effect te hebben gehad op de toename van het spaarsaldo.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

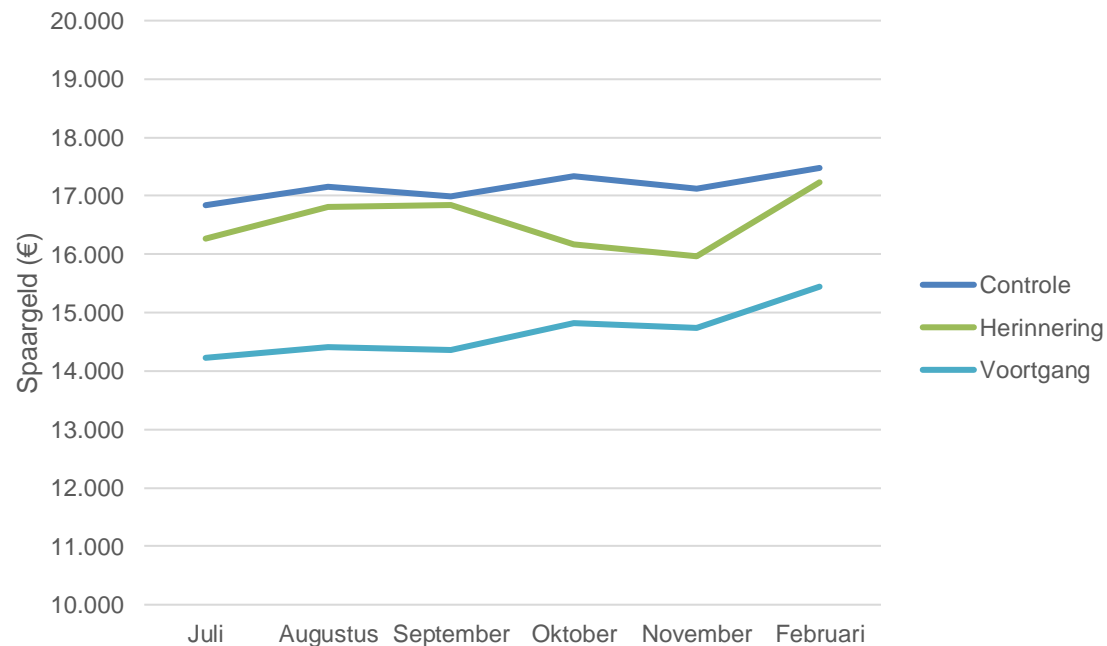
3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Figuur 1: Ontwikkeling van de gemiddelde hoeveelheid spaargeld, naar groep (n=259)

Dit resultaat gaat in tegen de verwachtingen. Mogelijke verklaringen zijn:

- De controlegroep ontving – net als de andere groepen - iedere maand een vragenlijst waarin de deelnemers hun spaargedrag moesten noteren. In deze onderzoeksopzet kon dit niet vermeden worden. Alleen al het invullen van deze vragenlijst kan gewerkt hebben als een herinnering aan het spaarsaldo en het spaardoel. De (relatief subtiele) interventies kunnen daardoor weinig extra effect hebben gehad.
- Tijdens de onderzoeksperiode ontvingen de deelnemers in de herinnerings- en voortgangsgroep drie keer een interventie. Het kan zijn dat deze periode te kort is om een statistisch significant effect waar te kunnen nemen.
- Het onderzoek trok waarschijnlijk gemotiveerde spaarders. De deelnemers moesten bereid zijn om meerdere maanden hun spaarsaldo met ons te delen. Over het algemeen waren zij erg gemotiveerd om aan het einde van het onderzoek meer spaargeld te hebben dan aan het begin. Gemiddeld geven ze hun motivatie een 8,4. Dit kan mogelijk verklaren waarom er geen effecten zijn gevonden van de interventies. De interventies moeten voorkomen dat mensen hun doel uit het oog verliezen en hen motiveren door hun voortgang in beeld te brengen. Voor intrinsiek

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

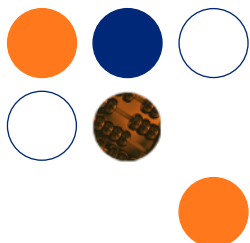
3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

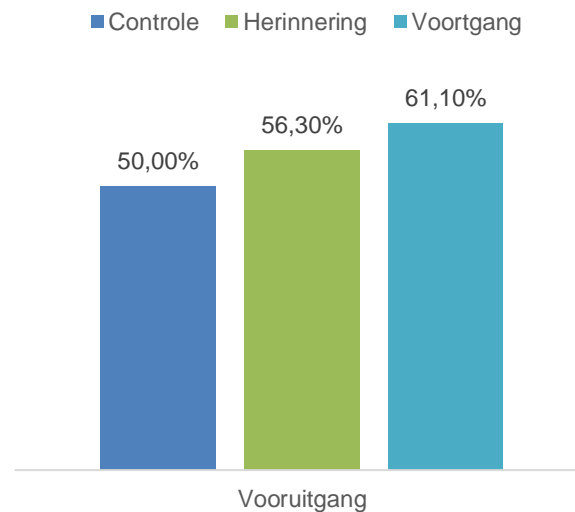
gemotiveerde spaarders zijn deze interventies wellicht overbodig, terwijl ze voor minder gemotiveerde spaarders wel van toegevoegde waarde kunnen zijn.

- Het aantal deelnemers per groep kan te klein zijn om een statistisch significant effect te kunnen waarnemen.

2.2 Vooruitgang

Naast de toename in de hoeveelheid spaargeld, kan ook gekeken worden naar het percentage deelnemers waarvan het spaarsaldo is toegenomen. Van de deelnemers heeft 56% in februari 2017 meer spaargeld dan in juli 2016. Van 41% is het spaarsaldo gedaald en van 4% is het bedrag gelijk gebleven. In de vooruitgangsgroep is 61% vooruit gegaan, in de herinneringsgroep 56% en in de controlegroep 50% (figuur 2). Deze verschillen zijn echter niet statistisch significant.

Figuur 2: Percentage deelnemers met meer spaargeld aan het einde van het onderzoek, naar groep (n=259)

Deelnemers die aan het einde van de onderzoeksperiode meer spaargeld hadden dan aan het begin:

- zijn jonger;
- hebben vaker een positieve financiële verandering meegemaakt tijdens de onderzoeksperiode;
- sparen vaker maandelijks een vast bedrag

dan deelnemers waarvan het spaarsaldo niet is toegenomen.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

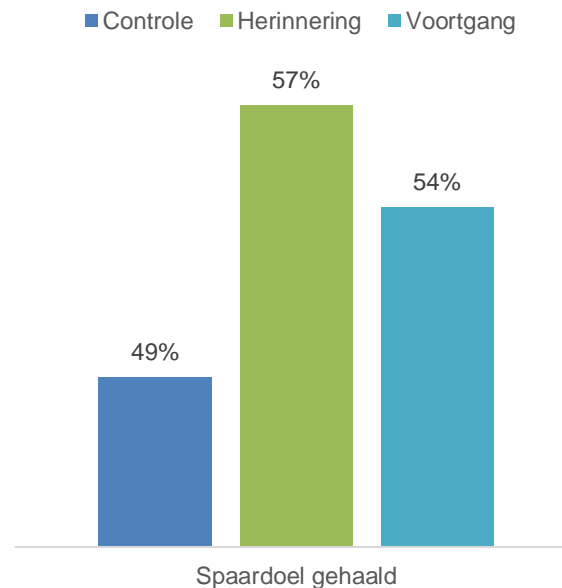
Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

2.3 Doel gehaald

Aan het begin van dit onderzoek vroegen we de deelnemers welk bedrag ze tijdens de onderzoeksperiode wilden sparen: hun spaardoel. Van alle deelnemers heeft 53% het spaardoel gehaald. Ook hier zijn echter geen statistisch significante verschillen tussen de groepen gevonden (figuur 3).

Figuur 3: Percentage deelnemers dat het spaardoel heeft gehaald, naar groep (n=259)

Deelnemers die hun spaardoel hebben behaald:

- zijn jonger;
- hebben vaker een positieve financiële verandering meegemaakt tijdens de onderzoeksperiode;
- bekijken minder vaak hun banksaldo¹;

¹ Uit eerder onderzoek weten we dat mensen die het financieel moeilijker hebben, vaker hun banksaldo bekijken dan mensen die het niet moeilijk hebben (Van der Schors, Van der Werf & Boer, 2016; Madern, 2015). Bij deze groep is het waarschijnlijk meer noodzakelijk. Dit is waarschijnlijk ook hier het geval: de mensen die hun doel gehaald hebben, hebben wellicht een betere financiële situatie, waardoor vaak het banksaldo bekijken niet noodzakelijk is.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

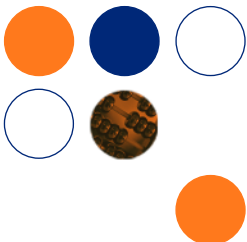
3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

- sparen vaker maandelijks een vast bedrag;
 - vinden het makkelijker om te sparen;
- dan deelnemers die hun spaardoel niet behaalden.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

- 1.1 Groepen
- 1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

- 2.1 Spaargeld
- 2.2 Vooruitgang
- 2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

- 3.1 Spaaronderzoek
- 3.2 Interventies

- Bijlage 1
- Onderzoeksverantwoording
- Achtergrondkenmerken

3 Evaluatie

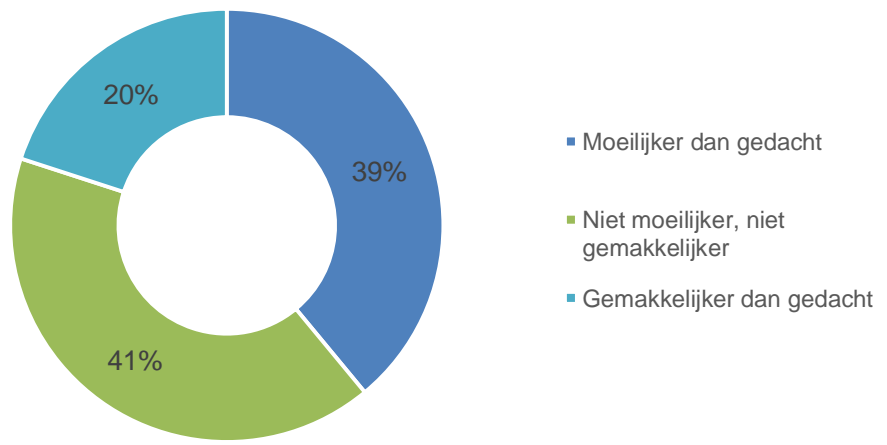
De *effectiviteit* van de interventies is gemeten door te kijken naar de invloed ervan op het daadwerkelijke spaargedrag. In november 2016 vroegen we de deelnemers in een uitgebreidere vragenlijst onder andere naar hun subjectieve evaluatie van de interventies. Wat vonden ze ervan om mee te doen aan het spaaronderzoek? Hebben ze het idee dat dit invloed heeft gehad op hun spaargedrag? En hoe vonden ze het om maandelijks berichtjes te krijgen over hun spaargedrag?

3.1 Spaaronderzoek

Bewustwording over financiën groter door deelname aan het spaaronderzoek

Deelnemers leken vooraf te optimistisch te zijn over het bedrag dat ze in een paar maanden kunnen sparen. Door dit onderzoek hebben ze meer inzicht gekregen in hun spaargedrag en waarom het (soms) niet lukt te sparen. Van de deelnemers geeft 39% aan dat het moeilijker was dan gedacht om het spaardoel te bereiken (figuur 4).

Figuur 4: Moeilijkheid van het behalen van het spaardoel (n=325)

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

We vroegen de deelnemers ook of ze merkten dat hun spaargedrag veranderde tijdens de onderzoeksperiode. In totaal geeft 32% aan dat er iets veranderd is door deelname aan het spaaronderzoek. Zo 8% heeft meer inzicht gekregen in hoeveel ze gemiddeld sparen en waarom het soms wel en soms niet lukt om te sparen (zie tabel 1). Daarnaast geeft een op de vijf deelnemers aan dat er (nog) andere dingen zijn veranderd door de deelname aan het onderzoek. De meesten van hen geven aan dat ze zich bewuster zijn geworden van hun financiële gedrag.

Tabel 1: Veranderingen in spaargedrag door de deelname aan het spaaronderzoek (n=325)

	Al voor het onderzoek %	Sinds het onderzoek %	Nee %
Ik spaar elke maand (het bedrag kan wisselen)	82	4	14
Ik spaar elke maand automatisch een vast bedrag	61	3	36
Ik weet hoeveel ik gemiddeld per maand spaar	79	8	13
Ik weet hoeveel spaargeld ik heb	92	6	2
Ik weet waarom het soms wel en soms niet lukt om te sparen	84	8	8

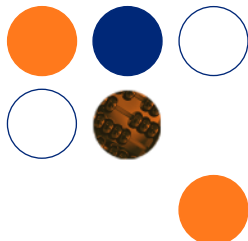
Quotes

‘Wat meedoen aan het spaaronderzoek heeft veranderd? Meer bewustwording in fluctuaties in het spaarbedrag per maand.’

‘Ben veel bewuster bezig geweest met mijn uitgaven. Je staat meer stil bij wat je uitgeeft en waaraan en vooral hoe duur alles eigenlijk is.’

‘Bewuster geworden van mijn onnodige (en vaak impulsieve) uitgaven.’

‘Dat ik eigenlijk niet zoveel spaar als ik denk, omdat ik het later toch weer gebruik.’

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

39% vond meedoen aan het spaaronderzoek motiverend

We vroegen de deelnemers hoe zij de deelname aan het spaaronderzoek, en specifiek de interventies hebben ervaren. 39% vond het motiverend om mee te doen aan het spaaronderzoek en 17% geeft aan dat meedoen aan het spaaronderzoek heeft geholpen om (meer) te sparen (zie tabel 2).

Tabel 2: Evaluatie van de deelname aan het spaaronderzoek (n=325)

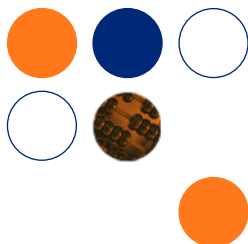
	Oneens %	Neutraal %	Eens %
Meedoen aan het spaaronderzoek heeft mij geholpen om (meer) te sparen	45	38	17
Meedoen aan het spaaronderzoek motiveerde mij om (meer) te sparen	30	31	39
Ik vond het confronterend om iedere maand mijn spaargeld te rapporteren	63	15	22

Deelnemers die zeggen dat het spaaronderzoek hen heeft geholpen om (meer) te sparen en deelnemers die zeggen dat het spaaronderzoek hen motiveert om meer te sparen, zeiden aan het begin van het onderzoek vaker dat zij het moeilijk vonden om te sparen.

Bijna de helft is tevreden met het gespaarde bedrag

Van de deelnemers is 48% tevreden met het gespaarde bedrag. Ongeveer een kwart (23%) is er ontevreden over. De tevreden deelnemers:

- hebben een koopwoning;
- hebben vaker hun spaardoel behaald;
- hebben een positieve verandering in de financiële situatie meegemaakt tijdens het onderzoek;
- gaven aan het begin van het onderzoek aan het minder moeilijk te vinden om te sparen;
- gaven aan het begin van het onderzoek aan dat het ze lukt om te sparen, als ze daar hun best voor doen.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

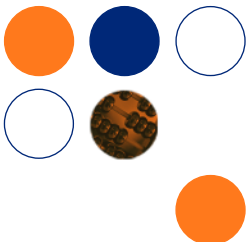
3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Quotes van tevreden deelnemers

'Het geeft een goed gevoel om geld achter de hand te hebben, je kunt trots zijn op jezelf en je wordt je bewust van je uitgavepatroon.'

'Het is een mooi bedrag en ondanks dat ik nu hogere kosten heb, heb ik dit toch kunnen sparen door verstandig om te gaan met mijn geld.'

'Ik had niet gedacht dat ik echt veel zou sparen, maar doordat ik het inzag door het te moeten invullen viel het positief mee.'

'Ik heb meer gespaard dan ik had gehoopt/verwacht, dat ging best makkelijk, en dat voelt vrij.'

Quotes van ontevreden deelnemers

'Ik had een grote uitgave gepland van mijn spaargeld. Daar had ik geen rekening mee gehouden voor het onderzoek. Alles is wel gelopen volgens mijn planning, maar bij het onderzoek lijkt het alsof ik geen controle had over mijn spaargeld.'

'Ik had meer willen sparen. Het onderzoek heeft mij duidelijk gemaakt dat ik mijn uitgaven eerst omlaag moet brengen voordat ik meer kan sparen. Ik weet nu ook hoe ik dit moet doen.'

Verandering in spaarhouding

In de eerste en in de laatste meting vroegen we de deelnemers te reageren op een aantal stellingen over sparen. Tussen de twee metingen veranderden de deelnemers niet van mening over het belang van sparen en van geld achter de hand houden. Wel veranderde een deel van de deelnemers hun mening over hoe moeilijk zij het vinden om te sparen en in hoeverre ze denken dat zij kunnen sparen als ze hun best doen. In juli zei 27% van de deelnemers dat zij sparen moeilijk

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

vinden, tegen 18% in november. Aan het einde van het onderzoek zijn er dus minder deelnemers die sparen moeilijk vinden dan aan het begin. Aan de andere kant daalde hun vertrouwen dat ze kunnen sparen als ze hun best doen, echter van 85% naar 77%. De deelnemers vinden sparen dus minder moeilijk, maar het vertrouwen in dat ze het kunnen als ze hun best doen (*self-efficacy*), is lager geworden.

Tabel 3: Percentage van de deelnemers dat het eens is met de stellingen over sparen, naar meetmoment (n=325)

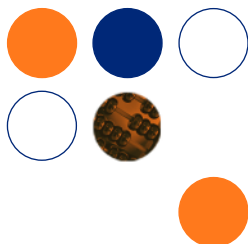
	Juli %	November %
Ik vind het belangrijk om te sparen	97	98
Ik vind het belangrijk om geld achter de hand te hebben	98	98
Ik vind het moeilijk om te sparen	27	18
Als ik mijn best doe, dan lukt het mij om te sparen	85	77

3.2 Interventies

We vroegen de deelnemers die interventies ontvingen, wat ze hiervan vonden, wat ze ervan zouden vinden als de bank deze opties (gratis) zou aanbieden en of ze daar gebruik van zouden maken.

Circa de helft geeft aan zich (meer) bewust te zijn van hoeveel ze sparen

Van de deelnemers die interventies ontvingen, zegt 51% dat ze zich door de herinneringen (meer) bewust zijn van hoeveel ze sparen; 30% zegt zelfs dat ze door de herinneringen beter weten waarom het soms wel en soms niet lukt om te sparen. Twee op de tien deelnemers zegt dat de herinneringen hen hebben geholpen om het spaardoel te behalen. Slechts een klein gedeelte (een op de tien) zegt de herinneringen vervelend of frustrerend te vinden.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Tabel 4: Percentage van de deelnemers dat het eens is met de stellingen over de herinneringen, naar groep (n=211)

	Herinneringsgroep %	Voortgangsgroep %	Totaal %
De herinneringen hebben mij geholpen om mijn spaardoel te bereiken	16	25	20
De herinneringen motiveerden mij om mijn spaardoel te bereiken	31	28	30
Ik vond het vervelend op aan mijn spaardoel en voortgang te worden herinnerd	9	8	9
De herinneringen frustreerden mij	11	7	9
Door de herinneringen ben ik me (meer) bewust van hoeveel ik spaar	52	49	51
Door de herinneringen weet ik beter waarom het soms wel en soms niet lukt om te sparen	29	32	30

De deelnemers die zeggen zich bewuster te zijn geworden van hoeveel ze sparen,:

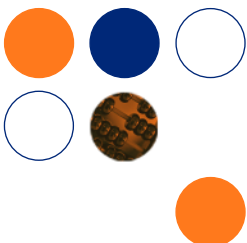
- hebben vaker een koopwoning;
- zeiden aan het begin van het onderzoek vaker meer moeite te hebben met sparen.

De deelnemers die nu beter weten waarom het soms wel en soms niet lukt om te sparen:

- zijn ouder;
- hebben vaker een koopwoning;
- sparen minder vaak een vast bedrag per maand.

Wat als de bank soortgelijke herinneringen zou sturen?

We vroegen de deelnemers wat ze ervan zouden vinden als de bank dit soort herinneringen gratis zou aanbieden om te helpen met sparen. De meningen hierover variëren sterk. Een deel zou het (heel) prettig vinden en denken dat het zou helpen. Een aantal deelnemers zegt daarnaast dat het voor hen geen zin zou hebben, maar dat het wellicht voor anderen

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

wel een mooie optie zou zijn. Een deel van de deelnemers is uitgesproken negatief over dit idee, voornamelijk omdat ze dat bemoeizuchtig zouden vinden.

Quotes

‘Als de bank dit standaard bij iedereen zou gaan doen, denk ik wel dat ik gefrustreerd zou raken van de herinneringen. Als tijdelijke ondersteuning en vrijwillige aanmelding zou het geen slecht idee zijn.’

‘Dat zou ik erg handig vinden. Dat je in kunt stellen hoeveel je wilt sparen in de maand en dat de bank dan reminders stuurt dat je het nog niet gehaald hebt. Denk dat het handig zou zijn voor me.’

‘Dat zou ik irritant vinden, alhoewel niet te vaak zou het wel motiverend kunnen werken.’

‘Dat zou ik prettig vinden! Dan blijf ik er actief bij met mijn hoofd.’

‘Door een onverwachte uitgave heb ik minder kunnen sparen. Dan is het demotiverend om zulke herinneringen te krijgen. Als ik goed op schema lig, werkt het beter voor mij en vind ik het prima om herinneringen te krijgen.’

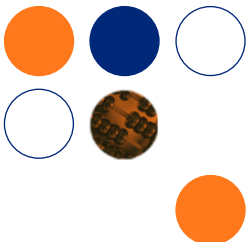
‘Goed, meer bewustwording en motivatie.’

‘Heb het niet nodig, heb van mezelf voldoende discipline.’

‘Ik vind het niet nodig, maar voor sommige mensen zou het heel motiverend kunnen zijn.’

‘Irritant, gevoel van Big Brother is watching you.’

‘Niet fijn. Ik vind het fijn om dat zelf in de gaten te houden. De bank is er voor betalingen en niet voor het sparen. In mijn optiek is de bank alleen maar uit op rente en geen voorbeeld voor mij wat betreft sparen.’

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

‘Onzin. Het is mijn eigen verantwoordelijkheid. Daarbij hoeft een andere instantie o.i.d. niet te helpen.’

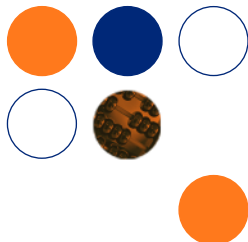
‘Vervelend, aangezien ik bij meerdere banken spaarrekeningen heb en wel eens bedragen overboek van de ene naar de andere bank.’

‘Vervelend: de spaardoelen die ik heb ingevoerd bij dit onderzoek, waren globale doelen die geen rekening hielden met mijn persoonlijke omstandigheden, en de mailtjes over de doelen waren dan ook heel onpersoonlijk, waardoor ik niet het idee heb dat dit soort mails mij zou helpen met sparen.’

Als de bank deze service gratis zou aanbieden, zou 33% er waarschijnlijk gebruik van maken; 51% geeft aan dit waarschijnlijk niet te doen. Redenen die deelnemers noemen om er geen gebruik van te maken, zijn:

- omdat het bemoeizuchtig is en ze zich gecontroleerd voelen;
- omdat ze dat zelf wel kunnen regelen (het heeft geen toegevoegde waarde);
- omdat ze de bank(en) niet vertrouwen;
- omdat de interventie hen niet hielp;
- omdat het betuttelend is.

We vroegen deelnemers in hoeverre ze het bemoeizuchtig of een inbreuk op de privacy zouden vinden en of in hoeverre ze de herinneringen zouden waarderen (zie tabel 5). Er zijn ongeveer evenveel deelnemers die hier positief tegenover lijken te staan, als deelnemers die er negatief tegenover staan.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

- 1.1 Groepen
- 1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

- 2.1 Spaargeld
- 2.2 Vooruitgang
- 2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

- 3.1 Spaaronderzoek
- 3.2 Interventies

- Bijlage 1
- Onderzoeksverantwoording
- Achtergrondkenmerken

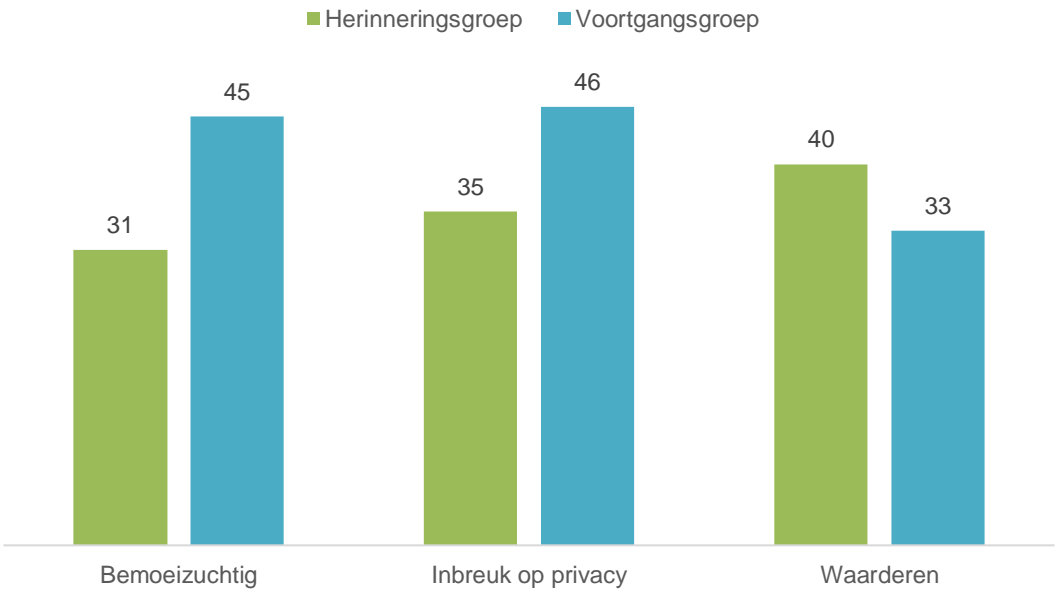

Tabel 5: Mening van de deelnemers over als de bank soortgelijke herinneringen zou sturen (n=211)

Als mijn bank mij op deze manier zou helpen met sparen...	Oneens	Niet eens, niet oneens	Eens
	%	%	%
...dan zou ik het bemoeizuchtig vinden	38	24	37
...dan zou ik het een inbreuk op mijn privacy vinden	37	23	40
...dan zou ik dit waarderen	37	26	37

Bij deze vraag zijn er verschillen tussen deelnemers uit de herinneringsgroep en die uit de voortgangsgroep. De deelnemers uit de voortgangsgroep zijn minder positief over een soortgelijke dienstverlening vanuit de bank. Zij vinden de interventie bemoeizuchtiger: 45% tegen 31% (zie figuur 5).

Figuur 5: Mening van de deelnemers over als de bank soortgelijke herinneringen zou sturen, naar groep (n=211)

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

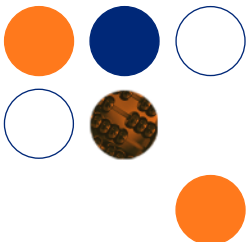
3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Tips

Als laatste hebben we de deelnemers gevraagd of zij tips hebben voor verbetering van de interventies. Specifiek is ook nog gevraagd naar de timing van de herinneringen. Deze ontvingen ze nu telkens in het midden van de maand. Van de deelnemers vindt 51% deze timing prima; 14% vindt het niet fijn en 36% weet niet wat ze ervan vonden. De deelnemers die de timing niet fijn vinden, hadden de herinneringen liever aan het begin of eind van de maand ontvangen (net voor - of net nadat het nieuwe salaris wordt bijgeschreven). Als de herinnering komt nadat het nieuwe salaris wordt bijgeschreven, kan er meteen geld naar de spaarrekening overgeboekt worden. Komt de herinnering ervoor, dan weet men hoeveel geld er nog over is. Ook hierover zijn de meningen dus verdeeld.

Het merendeel van de deelnemers heeft geen tips voor het verbeteren van de herinnering. 20% geeft aan wel tips te hebben. Hieronder noemen we een paar tips:

Quotes

'Actuele voortgang (op koers liggen) inzichtelijk maken met bijv. rood/oranje/groen.'

'Als je het bedrag bereikt hebt, de optie om te stoppen met de herinneringen.'

'Er stond alleen hoeveel ik nog moest sparen. Het is fijner als er ook staat hoeveel er eerst was en hoeveel er nu is.'

'Het is goed om op zo'n moment ook meteen te reflecteren. Hoe komt het dat je je target wel/niet gehaald hebt? Het zou helemaal fijn zijn als ik dan uiteindelijk ergens kan inloggen met een overzicht van mijn eigen 'blogs' over mijn eigen financiën.'

'Het spaardoel zou tussendoor moeten kunnen worden aangepast. Omdat ik al snel mijn spaardoel had bereikt, hadden de herinneringen voor mij denk ik minder impact.'

'Ik zou een visuele weergave willen zien in de vorm van een grafiek, waarbij de voortgang maandelijks te

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

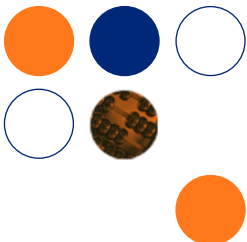
Achtergrondkenmerken

zien is. Verder zou ik het startsaldo waarop ik het spaardoel ben aangegaan erbij vermeld willen zien. Ik zou mijn spaardoel van een zelfgekozen titel willen kunnen voorzien.'

'Niet via de mail maar via bankieren app. Wellicht mogelijkheid om spaardoel aan te passen als je deze bereikt hebt.'

'Verder personaliseren: niet alleen maar het doel, maar ook een reden voor het doel, de voortgang tot nu toe (via rekening, niet zelfrapportage) etc. En aan kunnen geven of je tot nu toe denkt dat je het gaat redden, zodat je het doel eventueel bij kunt stellen als het niet haalbaar blijkt door omstandigheden.'

'Sparen voelt goed als je er ook psychisch voor beloond wordt. Bijv. met een smiley in beeld na een spaarstorting of een melding: je bent nog zoveel euro verwijderd van je einddoel – goed bezig!. Of dat je een soort geldlijn hebt van 0 tot 1000 en die iedere storting groener wordt tot je 100% van het doel gespaard hebt.'

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

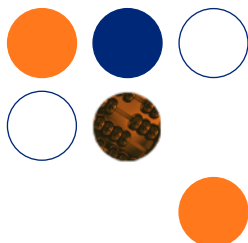
3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Bijlage 1 - Onderzoeksverantwoording

Onderzoeksverantwoording

In dit onderzoek is het spaargedrag van 259 deelnemers meerdere maanden lang gevolgd. Hierbij waren de deelnemers in drie groepen verdeeld:

- Deelnemers die maandelijks een e-mail kregen waarin zij herinnerd werden aan hun spaardoel (*herinneringsgroep*).
- Deelnemers die maandelijks een e-mail kregen waarin de voortgang van hun spaardoel visueel werd weergegeven (*voortgangsgroep*).
- Deelnemers die geen interventie (e-mails) tussendoor hebben ontvangen (*controlegroep*).

Alle deelnemers ontvingen elke maand een vragenlijst waarin ze aangaven hoeveel spaargeld ze hadden. Deelnemers in de controlegroep ontvingen tussendoor geen terugkoppeling over hoe het met het behalen van hun spaardoel gesteld was. Deelnemers in de herinnerings- en voortgangsgroep ontvingen naast de vragenlijst een gepersonaliseerde terugkoppeling over hun spaargedrag. Zie paragraaf 1.1 voor een uitgebreide beschrijving van de groepen.

Van juli t/m november 2016 hebben 325 deelnemers alle vijf de vragenlijsten ingevuld. De vervolgmeting in februari 2017 is door 259 deelnemers afgerond. Voor het testen van de effectiviteit (hoofdstuk 2) zijn de responsen van deze laatste 259 deelnemers geanalyseerd. In hoofdstuk 3 zijn ook de reacties alle 325 deelnemers bekeken. De achtergrondkenmerken van deze deelnemers staan beschreven in de tabellen hierna.

31 deelnemers zijn uitgesloten van de analyses. Deze deelnemers hadden € 90.000 of meer spaargeld bij het begin van het onderzoek, of hadden geen spaargeld. Daarnaast zijn vier deelnemers uit de interventiegroepen verwijderd, omdat ze bij de evaluatievragen aangaven naast de vragenlijst geen herinneringen te hebben ontvangen, terwijl dit wel zou moeten.

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

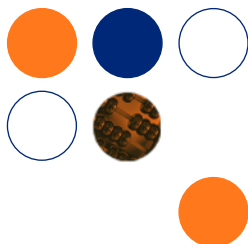
Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Achtergrondkenmerken

Tabel 6: Achtergrondkenmerken van de deelnemers die van juli 2016 t/m november 2016 hebben meegedaan (n=325)

	%		%
Groep		Woning	
Controle	36	Koopwoning, met hypotheek	72
Herinnering	29	Koopwoning, zonder hypotheek	3
Voortgang	35	Huurwoning	23
		Onzelfstandige huurwoning	1
Geslacht		Anders	>1
Man	18		
Vrouw	82	Inkomen	
		€ 2.000 en minder	21
Leeftijd		€ 2.001 - € 4.000	56
18 t/m 34	33	€ 4.000 en meer	23
35 t/m 50	41		
51 t/m 73	26	Spaargeld start (€)	
		Gemiddeld	16.476
Woonsituatie		Mediaan	11.000
Alleen, zonder kinderen	21	Standaard deviatie	16.475
Alleen, met kinderen	10		
Met partner, zonder kinderen	26	Spaardoel (€)	
Met partner, met kinderen	39	Gemiddeld	2.513
Met een of meerdere huisgenoten	1	Mediaan	2.000
Bij mijn ouder(s)	3	Standaard deviatie	2.603

Inhoudsopgave

Samenvatting & conclusie

1 Het onderzoek

1.1 Groepen

1.2 Leeswijzer

2 Effectiviteit van de interventies

2.1 Spaargeld

2.2 Vooruitgang

2.3 Doel gehaald

3 Evaluatie

3.1 Spaaronderzoek

3.2 Interventies

Bijlage 1

Onderzoeksverantwoording

Achtergrondkenmerken

Tabel 7: Achtergrondkenmerken van de deelnemers die van juli 2016 t/m februari 2017 hebben meegedaan (n=259)

	%		%
Groep		Woning	
Controle	36	Koopwoning, met hypotheek	72
Herinnering	29	Koopwoning, zonder hypotheek	3
Voortgang	36	Huurwoning	23
		Onzelfstandige huurwoning	1
Geslacht		Anders	>1
Man	18		
Vrouw	82	Inkomen	
		€ 2.000 en minder	23
Leeftijd		€ 2.001 - € 4.000	53
18 t/m 34	32	€ 4.000 en meer	23
35 t/m 50	40		
51 t/m 73	28	Spaargeld start (€)	
		Gemiddeld	15.890
Woonsituatie		Mediaan	11.000
Alleen, zonder kinderen	22	Standaard deviatie	16.060
Alleen, met kinderen	9		
Met partner, zonder kinderen	26	Spaardoel (€)	
Met partner, met kinderen	38	Gemiddeld	2.513
Met een of meerdere huisgenoten	1	Mediaan	1.600
Bij mijn ouder(s)	3	Standaard deviatie	2.628

